

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-53>

УДК 658.14/17

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE FINANCIAL POTENTIAL OF ENTERPRISES

Іщенко Ніна Андріївнакандидат економічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2150-8810>**Ischenko Nina**

Central Ukrainian National Technical University

Стаття присвячена висвітленню методичних підходів до оцінювання фінансового потенціалу підприємств. Визначено основні структурні складові оцінювання фінансового потенціалу підприємств. Охарактеризовано основні методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємств. Встановлено, що жоден із методичних підходів до оцінювання фінансового потенціалу підприємств не є універсальним і має свої недоліки. Визначено основні проблеми оцінки фінансового потенціалу підприємств. Обґрунтовано необхідність розробки методики комплексної оцінки фінансового потенціалу підприємства. Запропонована методика комплексного оцінювання фінансового потенціалу підприємств передбачає розрахунок індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств і визначення рівня фінансового потенціалу підприємств.

Ключові слова: фінансовий потенціал підприємства, оцінка фінансового потенціалу, методика оцінки фінансового потенціалу підприємства, індикатори оцінювання фінансового потенціалу підприємств, рівні фінансового потенціалу підприємства.

The article is devoted to highlighting methodical approaches to assessing the financial potential of enterprises. The purpose of the article is to improve the methodological principles of assessing the financial potential of enterprises. It was established that the existing methodical approaches to the assessment of the financial potential of the enterprise can be combined into two groups: assessment of the level of potential based on the use of financial indicators and cost assessment of the financial potential of the enterprise. The main structural components of the assessment of the financial potential of enterprises are defined. The main methodological approaches to assessing the financial potential of enterprises are characterized: resource, performance, factor, value, comparative, expert-point, rating, market, cost, income, integral, method of taxonomic analysis, coefficient. It was established that none of the methodical approaches to assessing the financial potential of enterprises is universal and has its own shortcomings. The main problems of assessing the financial potential of enterprises are defined. The need to develop a methodology for comprehensive assessment of the financial potential of the enterprise is substantiated. The proposed method of comprehensive assessment of the financial potential of enterprises involves the calculation of indicators for assessing the financial potential of enterprises and the determination of the level of the financial potential of enterprises. The system of indicators for assessing the financial potential of enterprises includes: indicators of the financial stability of the enterprise; solvency and liquidity indicators of the enterprise; profitability indicators of the enterprise; indicators of business activity of the enterprise. Based on the calculated indicators for assessing the financial potential of enterprises, the level of financial potential is determined: a high level of financial potential of the enterprise – the enterprise's activity is profitable, the financial situation is stable; the average level of the company's financial potential – the company is financially unstable; low level of financial potential of the enterprise – the enterprise is unprofitable, financially unstable, close to bankruptcy.

Keywords: financial potential of enterprise, assessment of financial potential, methodology for assessing the financial potential of enterprise, indicators for assessing the financial potential of enterprises, the level of financial potential of enterprise.

Постановка проблеми. На сучасному етапі в кризових умовах діяльність підприємств ускладнені війною в Україні, а також

наслідками пандемії COVID-19. Для забезпечення стійкого положення на ринку кризові явища та нестабільність економічного стану

змушують підприємства приймати управлінські рішення. Результативність діяльності підприємства та успішність його функціонування значною мірою залежить від фінансового потенціалу, зміцнення його є одним з основних факторів ефективного розвитку або відновлення підприємства. У зв'язку з цим, проблема вибору обґрунтованих методів оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств є однією з важливих проблем, яка сьогодні постає перед фінансовими аналітиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням методики оцінювання фінансового потенціалу підприємств присвячені праці таких вітчизняних вчених, як І. Андрущенко [1], О. Богма [2], О. Горошанська [5], О. Гребенікова [3], С. Камінський [2], О. Мельник [6], Н. Педченко [7], О. Ромашко [8] та інших. Однак, незважаючи на широкий спектр досліджень із зазначеної тематики спостерігається відсутність єдиного підходу до оцінювання, тому методики оцінювання фінансового потенціалу підприємств потребують подальшого вдосконалення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є вдосконалення методичних засад оцінювання фінансового потенціалу підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне управління фінансовим потенціалом підприємства неможливе без об'єктивної та якісної його оцінки. Існуючі методичні підходи до оцінки фінансового потенціалу підприємства включають в себе дві групи: оцінка рівня потенціалу на основі використання фінансових показників та вартісна оцінка фінансового потенціалу підприємства.

Основними структурними складовими оцінювання фінансового потенціалу підприємств є [1]:

- аналіз ефективності використання фінансових ресурсів та майна (капіталу) підприємства;
- аналіз стану ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства;
- аналіз діяльності підприємства на фінансовому ринку та оцінка його конкурентоспроможності;
- оцінка ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів.

Науковці виділяють наступні основні методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємств [2]:

1. Ресурсний – ґрунтується на дослідженні стану та джерел формування фінансових ресурсів підприємства як елементів фінансового потенціалу підприємства.

2. Результативний – досліджуються фінансові результати діяльності підприємства та віддача використовуваних при цьому ресурсів, які формують фінансовий потенціал підприємства.

3. Факторний – досліджуються фактори, які впливають на фінансовий потенціал підприємства.

4. Вартісний – у вартісних показниках визначається обсяг фінансового потенціалу підприємства.

5. Порівняльний – досліджується фінансовий потенціал одного підприємства у порівнянні з іншим.

6. Експертно-бальний – на основі експертних оцінок визначається рівень фінансового потенціалу підприємства.

7. Рейтинговий – на основі показників фінансового потенціалу підприємства складається рейтинг підприємств.

8. Ринковий – ґрунтується на інформації про ринкові угоди з аналогічними об'єктами.

9. Витратний – ґрунтується на фінансовій оцінці майнового комплексу підприємства шляхом обліку всіх витрат, які необхідні для його заміщення на певну дату і передбачає застосування таких методів як: метод чистих активів та ліквідаційної вартості.

10. Дохідний – ґрунтується на прогнозуванні майбутніх доходів від використання об'єкта на один або декілька років з наступним перетворенням доходів на поточну вартість об'єкта і передбачає застосування методу дисконтування грошових потоків.

11. Інтегральний – розраховується інтегральний показник, який заснований на аналізі сукупності часткових показників фінансової діяльності підприємства.

12. Метод таксономічного аналізу – на основі використання методів порівняльного аналізу порівнюються підприємства з підприємством-аналогом, яке має найкращі фінансові показники.

13. Коефіцієнтний – на основі визначення показників фінансового стану підприємства здійснюється оцінка фінансового потенціалу.

Охарактеризовані методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу охоплюють всі основні процеси фінансово-господарської діяльності підприємства, але жоден із них не є універсальним і має свої недоліки. На підставі цього можна виділити основні

проблеми оцінки фінансового потенціалу підприємства [5]:

1. В економічній літературі спостерігається наявність різних точок зору науковців щодо одиниць виміру фінансового потенціалу підприємства.

2. Спостерігається відсутність єдиного підходу вчених до системи показників оцінки фінансового потенціалу підприємства, а саме пропонують використовувати абсолютні, відносні, інтегральні показники, а також традиційні показники фінансового стану підприємства.

Таблиця 1

Визначення рівня фінансового потенціалу підприємства

Показник	Рівень фінансового потенціалу підприємства		
	Високий	Середній	Низький
Індикатори фінансової стійкості підприємства			
Коефіцієнт автономії (незалежності)	> 0,5	0,1–0,5	< 0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	2,0–3,0	> 3,0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансування)	< 0,5	0,5–0,6	> 0,6
Коефіцієнт фінансової стабільності	> 1,0	0,5–1,0	< 0,5
Індикатори платоспроможності й ліквідності підприємства			
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 1,0	0,5–1,0	< 0,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,5	0,1–0,5	< 0,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,1–0,2	< 0,1
Індикатори прибутковості підприємства			
Рентабельність реалізованої продукції	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Рентабельність активів	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Загальна економічна рентабельність	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Комерційна рентабельність	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Індикатори ділової активності підприємства			
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	збільшення за динамікою (> 0,5)	збільшення за динамікою (0,1–0,5)	зменшення за динамікою
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	зменшення за динамікою (0,1–10)	зменшення за динамікою (> 10)	збільшення за динамікою
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення за динамікою (> 0,5)	збільшення за динамікою (0,1–0,5)	зменшення за динамікою
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення за динамікою (0,1–10)	зменшення за динамікою (> 10)	збільшення за динамікою
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення за динамікою (> 0,5)	збільшення за динамікою (0,1–0,5)	зменшення за динамікою
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення за динамікою (0,1–10)	зменшення за динамікою (> 10)	збільшення за динамікою

Джерело: складено автором

ємства: фінансова стійкість, платоспроможність, ділова активність та рентабельність.

3. Відсутність комплексної методики оцінки фінансового потенціалу підприємства, яка буде враховувати фактори, які впливають на рівень фінансового потенціалу в залежності від галузі, виду діяльності, форми власності підприємства.

Отже, для більш детального аналізу рівня фінансового потенціалу підприємств запропонуємо методику комплексного оцінювання, яка передбачатиме розрахунок індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств і визначення рівня фінансового потенціалу. Система індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств включає:

1. Індикатори фінансової стійкості підприємства, які включають розрахунок наступних показників: коефіцієнт автономії (незалежності); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу; коефіцієнт фінансової стабільності.

2. Індикатори платоспроможності й ліквідності підприємства: коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності.

3. Індикатори прибутковості підприємства: рентабельність реалізованої продукції; рентабельність активів; загальна економічна рентабельність; комерційна рентабельність.

4. Індикатори ділової активності підприємства: коефіцієнт оборотності оборотних активів; тривалість одного обороту оборотних активів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; період погашення дебітор-

ської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; період погашення кредиторської заборгованості.

На підставі розрахованих індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств визначається рівень фінансового потенціалу (табл. 1).

Виходячи з даних наведених в табл. 1 можна виділити наступні рівні фінансового потенціалу підприємства:

– високий рівень фінансового потенціалу підприємства – діяльність підприємства прибуткова, фінансове становище стабільне;

– середній рівень фінансового потенціалу підприємства – підприємство фінансово нестабільне;

– низький рівень фінансового потенціалу підприємства – підприємство збиткове, фінансово нестабільне, близьке до банкрутства.

Висновки. Таким чином, розглянувши методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємств, встановлено, що жоден із них не є універсальним і має свої недоліки. Обґрунтовано необхідність розробки методики комплексної оцінки фінансового потенціалу підприємства. Запропонована методика комплексного оцінювання передбачає розрахунок індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств і визначення рівня фінансового потенціалу. Перспективи подальших досліджень мають бути пов'язані з більш детальним вивченням методичних підходів до оцінювання фінансового потенціалу підприємств з урахуванням досвіду країн ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко І. Є., Потась С. Г. Методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/3.pdf
2. Богма О., Камінський С., Гутник П. Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання. *Scientia Fructuosa*. 2022. № 2(142). С. 36–47. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(142\)03](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(142)03)
3. Гребенікова О. В., Денисова Т. В., Іваницький Д. С. Аналіз методів оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Часопис економічних реформ*. 2021. № 4. С. 62–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2021_4_12
4. Іщенко Н. А. Фінансовий потенціал організації виробництва: навч. посіб. Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2021. 131 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11040>
5. Маккі Л. М., Горошанська О. О. Методичний інструментарій оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 372–377. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-5_0-pages-372_377.pdf
6. Мельник О. М., Виздрік В. С. Методичні підходи до оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 4. С. 93–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_4_15
7. Педченко Н. С., Луценко О. І., Космін В. Р., Шибковський Д. І., Дерпач І. Ф. Науково-методичні підходи до управління підприємством в умовах невизначеності на основі комплексної оцінки його фінансового потен-

ціалу. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2023. № 2. С. 7–14. URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/174/164>

8. Ромашко О. М., Рошко Ю. Д. Практичні аспекти оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 318–323. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-5_0-pages-318_323.pdf

REFERENCES:

1. Andryushchenko I. E. & Potas S. G. (2020). Metodyky ta instrumenty otsinyuvannya finansovoho potentsialu pidpryyemstva. [Methods and tools for assessing the financial potential of an enterprise]. *Efficient economy*, no. 11. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/3.pdf (in Ukrainian)

2. Bohma O., Kamynskyi S. & Gutnyk P. (2022). Finansovyy potentsial pidpryyemstva: metodyka otsinyuvannya [Financial potential of the enterprise: assessment methodology]. *Scientia Fructuosa*, no. 2(142), pp. 36–47. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(142\)03](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(142)03) (in Ukrainian)

3. Grebenikova O. V., Denisova T. V. & Ivanytskyi D. S. (2021). Analiz metodiv otsinyuvannya finansovoho potentsialu pidpryyemstva. Chasopys ekonomichnykh reform [Analysis of methods for assessing the financial potential of an enterprise]. *Journal of economic reforms*, no. 4, pp. 62–69. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2021_4_12 (in Ukrainian)

4. Ischenko N. A. (2021). Finansovyy potentsial orhanizatsiyi vyrobnytstva: navch. posib. [Financial potential of production organization: training. manual]. Kropyvnytskyi: Exclusive-System, 131 p. Available at: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11040> (in Ukrainian)

5. Makki L. M. & Horoshanska O. O. (2018). Metodychnyy instrumentariy otsinky finansovoho potentsialu pidpryyemstva [Methodical tools for assessing the financial potential of an enterprise]. *Business Inform*, no. 5, pp. 372–377. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-5_0-pages-372_377.pdf (in Ukrainian)

6. Melnyk O. M. & Vyzdryk V. S. (2020). Metodychni pidkhody do otsinky finansovoho potentsialu pidpryyemstva [Methodical approaches to assessing the financial potential of an enterprise]. *Formation of market relations in Ukraine*, no. 4, pp. 93–97. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_4_15 (in Ukrainian)

7. Pedchenko N. S., Lutsenko O. I., Kosmin V. R., Shybkovskyi D. I. & Derpach I. F. (2023). Naukovo-metodychni pidkhody do upravlinnya pidpryyemstvom v umovakh nevyznachenosti na osnovi kompleksnoyi otsinky yoho finansovoho potentsialu [Scientific-methodical approaches to enterprise management in conditions of uncertainty based on a comprehensive assessment of its financial potential]. *Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade. Series: Economic sciences*, no. 2, pp. 7–14. Available at: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/174/164> (in Ukrainian)

8. Romashko O. M. & Roshko Yu. D. (2018). Praktychni aspekty otsinyuvannya finansovoho potentsialu pidpryyemstva. [Practical aspects of assessing the financial potential of an enterprise]. *Business Inform*, no. 5, pp. 318–323. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-5_0-pages-318_323.pdf (in Ukrainian)